

LAINA Kansalla, joka on näin pieni, ei ole varaa kovin suureen eriseuraisuuteen ja eripuraan. Tässä suhteessa tilanne Suomessa on huonompi kuin pitkään aikaan. Puolueista on tullut lähinnä etujärjestöjä, jotka ajavat omien kannattajiensa asemaa.
Auranmaan Viikkolehti pääkirjoituksessaan

VIERAS

LAINA Olemme tilanteessa, jossa työikäisten pitäisi pysyä työelämässä mahdollisimman pitkään, mielellään lähemmäs 70:tä ikävuotta. Samalla heidän täytyisi huolehtia ikääntyvistä vanhemmistaan, kenties myös sukulaisistaan.
Kunnallislehti pääkirjoituksessaan

Loimaan viimeinen sotaveteraani

LARI KIVIRANTA

Loimaa/Hirvikoski
Lari Kiviranta

Ikkunat tärisivät **Paavo Grönroosin** kotona Kurittulassa saakka, kun Loimaata pommitettiin talvisodan aikana.

- Eivät sentään menneet rikki. Venäläiset koittivat rautatietä poikki. Eivät osuneet pommit paikalle. Menivät pellolle pommit.

Talvisodan 1939-1940 aikaan Grönroos oli vielä nuorukainen eikä sotaväessä. Hän sanoo kuulleensa kotiinsa saakka Loimaan pommituksen jyrinän.

Grönroos ehti osallistua jatkosotaan kesällä 1944, ja nyt hän on Loimaan viimeinen elossa oleva sotaveteraani.

- Ei ole oikeastaan enää muita kuin minä, hän juttelee istuessaan sängynlaidalla.

Hän muistelee toisen sotaveteraanin Vilho Räisänen olleen häntä noin kymmenen kuukautta vanhempi ja hänen menehtyneen noin vuosi sitten.

Grönroos on asunut vajaat pari vuotta hoivakodissa Hirvikoskella. Hänen on laitettava kuulokkeet korville, sillä veteraanin kuulo on alkanut reistaamaan viime aikoina.

- Olen tänne tuonut tavaroitani. Hoitajat määräsivät minut tänne, etten minä pärjää kotona.

GRÖNROOS täyttää sata vuotta tulevana syksynä, 16. syyskuuta.

- Ei se enää kaukana ole sadan raja, jos vaan menee, hän innostuu.

Hän kertoo, että hänet kutsuttiin 17-vuotiaana palvelukseen Turkuun Nummenmäelle kesällä 1944. Sieltä hän sanoo matkan jatkuneen alokasajan jälkeen Kotkaan Tiutisten saarelle Suomenlahdelle.

- Siinä on vesimatkaa kilometrin verran satamasta.

Kotkassa hän palveli lataajana ja laukaisijana ilmatorjuntapatterissa.

- En joutunut rintamalle ollenkaan. Grönroosin mukaan kyse oli raskaasta ilmatorjuntapatterista, jonka tykit olivat 88-millisiä, ilmeisesti saksalaisia.

Kotkan taivaalle ilmestyi päivittäin Neuvostoliiton tiedustelukone

Kurittulasta, pienviljelyspaikasta koitoisin oleva Paavo Grönroos täyttää sata vuotta ensi syksynä. Nyt hän asuu hoivakodissa Hirvikoskella. Hän seuraa uutisia ja maailman tapahtumia televisiosta ja sanomalehdestä.

idästä, Haminasta päin.

- Heti kun se huomasi, kun ensimmäinen kranaatti räjähti taivaalla, heti pani vauhtia lisää tai mutkasi se kone.

- Yksi kone putosi Suomenlahteen. Se sai osuman. Rupesi tulemaan savua.

Saaren majoituksesta hän muistaa vuotavat teltat.

- Kipinät olivat polttaneet reikiä. Jos oli jossain rintamalla ollut.

Grönroos kertoo päässeensä siiviiliin lokakuussa 1944, mutta siitä

parin vuoden kuluttua parikymppisenä hän sai uuden kutsun sotaväkeen.

- Juoduin 1946 aseseppä-aliupseerikouluun Orivedelle.

Grönroos puhuu, että toisella keralla kyse oli tavallisesta, normaalisti sotaväestä.

- Kyllä sinä Oriveden tiedät, se on siitä Tampereelta pohjoiseen.

VAIMONSA Helmin hän löysi Kojonperästä.

- Vaimo kävi keikoilla yhdessä

veljensä Lauri Järvisen kanssa neljä vuotta 50-luvulla. Mutta sitten hän ei lähtenyt enää laulamaan. Hän lauloi kirkkokuorossa aikaisemmin jo.

Grönroos sanoo tavanneensa Helmin soittokeikalla 1950-luvun puolimaissa.

- Oli hääsoittoa. Muistan talonkin vielä Koskenkylässä, siinä metsällä vähän. Sieltä me tutustuttiin vähitellen, siitä se lähti. Tuolla minulla on valokuvakin vaimostani. Siinä on kihla- ja hääkuva.

Vaimo menehtyi parisenkymmentä vuotta sitten.

- Meillä on yksi tytär, Aila.

Perheen koti oli viimeksi Levälän kylässä, joka sijaitsee Kurittulan ja Kojonkulman välillä.

- Tultiin siihen vuonna 1961, kun naimisiin mentiin. Se on Kurittulan naapurikylä. Hankittiin tämä Lepistön paikka. Se oli pieni maa-
paikka.

Grönroos sanoo siellä vierähtäneen noin 60 vuotta.

ELÄMÄNSÄ aikana Grönroos on tehnyt monenlaisia hommia, ja hän sanoo työskennelleensä sekamielenä.

- Ei minulla mitään sellaista pidempiaikaista työtä ollut.

Nuoruudesta muistuu mieleen, kuinka hän oli sodan aikana nelisen vuotta töissä Ferrarialla kettinkitehtaalla.

- Ajelin polkupyörällä töihin Kurittulasta Hirvikoskelle. Silloin oli kuulemma pula työvoimasta, kun parhaassa iässä olevat miehet joutuivat lähtemään sotaan.

Myöhemmin hän teki monessa paikassa kaikennäköisiä maatalous- ja korjaustöitä.

GRÖNROOS on jäänyt monien mieleen soitto- ja harmonikkamiehenä, ja hän kertoo soittaneensa muun muassa tunnetussa Heino-
sen tangoyhtyeessä 1960-luvulta alkaen.

- Oli pirusti soittokeikkaa.

Hän laskee soittaneensa keikoja elämänsä aikana yli 2000 ja olleensa soittamassa 200 häissä.

- Soitin yhteensä viidessä eri orkesterissa.

Nuorukaisena hän soitti niin sanotuissa nurkkatansseissa 1940-luvulla.

- Kävin soittamassa talojen pirtteissä.

Grönroos muistuttaa nurkkatansien olleen kiellettyjä sodan aikana.

- Jos joutuu kiinni, menettää haitarin valtiolle. En jäänyt kiinni.

Hän miettii, millaiseksi elämä olisi muotoutunut, jos isällä ei olisi ollut varaa ostaa hänelle haitaria.

Soittamisen hän kertoo jättäneensä vasta viime vuonna.

Harva on jäljellä

Loimaa, Oripää
Lari Kiviranta

Kansallista veteraanipäivää vietetään ylihuomenna maanantaina.

Loimaan Seudun Sotaveteraanien Perinneyhdistyksen puheenjohtaja **Markku Nenonen** vahvistaa, että Paavo Grönroos on heidän jäsenrekisteritietojensa perusteella Loimaan viimeinen elossa oleva sotaveteraani.

Loimaan Seudun Sotaveteraanien Perinneyhdistys käsittää Loimaan, Metsämaan ja Mellilän.

- Meidän perinneyhdistyksen alueellamme Paavo Grönroos on

ainoa elossa oleva, jolla on sotaveteraanin tunnus. Noin vuosi sitten Paavon lisäksi oli Vilho Räisänen toinen elossa oleva sotaveteraani.

Tammenlehvän Perinneliitosta pyytämiensä tietojen pohjalta Nenonen kertoo, että valtakunnallisesti veteraaneja oli maaliskuun lopussa elossa 854, joista miehiä oli 301 ja naisia 553.

- Varsinais-Suomessa vastaava määrä oli 68, joista miehiä 41 ja naisia 27.

Nenonen sanoo veteraaninaisten toimineen sotatoimialueella puolustusvoimien määräämissä tehtävissä ja siltä osin myös lotat

lukeutuvat kyseiseen ryhmään.

- Lisäksi näillä naisilla on oltava rintamatunnus, eli he ovat hakeneet ja saaneet rintamatunnuksen sotien jälkeen.

LOIMAAN Veteraanipuistosäätiön puheenjohtaja **Jorma Koivisto** kertoo, että Loimaalta lähti rintamalle perustamisvaiheissa noin 1 560 miestä.

- Sotien jälkeen Loimaalla oli noin 980 sodan käynnystä henkilöä.

Nenonen sanoo, että sotien jälkeen veteraanijärjestöihin kuuluneita sotaveteraaneja oli noin 650

Loimaan seudulla. Luku käsittää Loimaan, Metsämaan ja Mellilän alueet.

- Kaikki eivät liittyneet syyistä tai toisesta veteraanijärjestöihin.

ALASTARON Sotaveteraanien Perinneyhdistyksen puheenjohtaja **Markku Erelä** sanoo, että Alastarolla sotaveteraaniiyhdistyksen jäsenmäärä oli huipussaan vuonna 1970, kun siihen kuului 320 jäsentä.

- Kaikkiaan Alastarolla oli 872 veteraania, jotka palasivat sodasta. Erelä kertoo, että Alastaron viimeinen sotaveteraani Veikko Soi-

niitty menehtyi pari vuotta sitten.

ORIPÄÄN Sotaveteraanien sihteerinä 25 vuotta toiminut **Jarmo Mäntyharju** kertoo, että oripääläisiä miehiä lähti sotiin yhteensä 385 ja veteraaniiyhdistyksen jäsenmäärä oli korkeimmillaan 144.

Hän muistelee, että Oripään viimeinen sotaveteraani Eino Kairus menehtyi vuonna 2019.

- Eino Kairus oli sotaretkellä viisi ja puoli vuotta.

Mäntyharju sanoo Oripään viimeisen veteraaninaisen Kerttu Häklin menehtyneen vuonna 2021.